

Sørum-Speilet

I dette nummeret:

Einar Sørlied:
Korpsmusikk i Sørum i mer enn 100 år

Olaug Hexeberg:
Barndomsminner fra Vesterskaun

Oppvekst på Melvold i Frogner i mellomkrigs-tida Del 21:
Frogner ungdomslag og andre ungdomsminner

Thor Hexeberg:
Gårdshistorie for Løren og Hol – Del 3

Andreas Holmsen:
Gårdshistorie inntil 1647

Informasjon om turprogrammet 2002

*1952 - 2002
50 år*

<http://sorum.historielag.no>

Kjære medlem,

Nå er det sol og sommer, og for mange er det ei fin tid til å utforske nærmiljøet. Historielagets rusleturer kan være en god måte å komme ut i naturen på sammen med andre og samtidig få litt påfyll til den lokalhistoriske kunnskapen. Har du først gått turen en gang, er det også lettere å ta den seinere aleine eller sammen med andre.

I dette nummeret av Sørum-Speilet vil du finne referat fra den turen vi arrangerte 23. mai til bygdeborgen på Farshatten.

Lørdag 8. juni arrangerer vi for første gang en båttur oppover Rømuva. Frammøte er klokka 10.00 ved Nedre Romerike Vannverks inntak ved Hammeren. Og for å kunne skaffe det riktige antall båter må alle som vil delta melde fra til Trygve Sæther på telefon 63 92 41 80 innen onsdag 5. juni.

Lørdag 8. juni arrangerer vi også klokka 14.00 et besøk i de gamle håndverkerverkstedene på Gamle Hvam med museumsbestyrer Tom Jøran Bauer som veileder. Du kan velge å delta på begge arrangementer eller bare det ene.

Torsdag 20. juni går turen til fangstgravene i kommuneskogen ved Mork.

Søndag 25. august går vi Pilgrimsleden fra Frogner kirke til Ullensaker kirke

Torsdag 29. august gjentar vi det vellykte eksperimentet fra i fjor med kirkegårdsvandring i samarbeid med kirkekontoret, og denne gangen på Frogner kirkegård.

Lørdag 7. september er det tid for den tradisjonelle Kjenn-din-bygd-turen med buss rundt omkring i bygda.

Lørdag 20. april markerte Sørum Musikklag sitt 50-års jubileum med konsert på Bingsfoss ungdomsskole og festmiddag på Bruvollen. Vi markerer jubiléet på vår måte ved at vi har fått Einar Sørlied til å skrive om korps i Sørum gjennom tidene med utgangspunkt i at Sørum Musikklag nå er 50 år – eller er de i realiteten 100?

Sitter du på stoff du vil presentere for andre medlemmer av historielaget, så nøl ikke med å kontakte oss!

Artikler nr. 3 – 2002

– 8. årgang

Korpsmusikk i Sørum i mer enn 100 år

Sørum Musikklag feirer sitt 50 års jubileum denne våren, og det er fordi en del interesserte kom sammen hos Leif Sagen høsten 1951 for å stifte et musikk-korps i Midtbygda. Da Leif Sagen bosatte seg i Blaker i 1939, ble han snart medlem av Blaker Musikklag. Hit dro også flere fra Sørum for å spille i korps: Hans Hammeren, Reidar Nordby og Einar Sørli. Høsten 1951 flyttet Leif Sagen til Sørum, og slik oppstod idéen om å etablere et eget musikklag her. Med sykkel og hesteskyss var det tungvint til alle årstider å ta seg fram til øvelsene, først på verkstedet til Lundberg i Myrmellom, senere i lokalene til Blaker Ungdomslag på Granlund og på Meierisalen.

Den første øvelsen i det nye Sørum Musikklag ble holdt 1. januar 1952 i sløyd-salen i annen etasje på Sørum skole. Kaare Svarstad, som var en av musikantene, husker at det første de gjorde var å ta fram notene til ei relativt enkel salme, han tror det var ”Vår Gud han er så fast en borg”, som de 16 musikantene kunne samspille fra bla’ med en gang. Denne dato ble også fastsatt som stiftelsesdag for Sørum Musikklag.

Det ble øvet hver tirsdag på Sørum skole under ledelse av dirigent Trygve Nafstad. De første musikantene var Leif Sagen, som ble valgt til formann, Edmund Eriksen, som var nestformann og sekretær, Kaare Svarstad, som var kasserer, Hans Hammeren, som var styremedlem, og videre Helge Bakke, Leif Bakke, Johan Bingen, Kristian Bingen, Arne Bråten, Borger Hansen, Tore Mjønerud, Reidar Nordby, Colbjørn Nordvang, Øivind Olsen, Einar Stakkerud og Einar Sørli. Medlemskontingenten ble satt til 1 krone i måneden.

Sørum musikklag ble satt sammen som et janitsjarorkester med både messing- og treblåserinstrumenter. 6.000 kroner til instrumenter ble skaffet til veie gjennom innsamling i bygda. Medlemmene la selv ut

til sammen 4.000 kroner, og resten, 8.000 kroner ble gitt i rentefritt lån fra Sørum kommune, som var representert i styret for musikklaget med Rolf Lindbäck. Etter råd fra Leif Nagel ble det kjøpt inn Tema-instrumenter, som etter hvert som musikerne ble bedre, kanskje ikke ydet de musikalske prestasjonene full rettferdighet.

Leif H. Sagen var født i Oslo 8. juli 1911, og kom til bygda som tannlege. Han var på mange måter drivkraften bak etableringen av Sørum Musikklag i 1952. Han komponerte også Sørum Musikklags marsj.

Vanskelige startår

Etter et års tid ble øvelsene flyttet fra Sørum skole til ”Alvheim” i Lørenfallet. Dette huset var bygget i 1903 og var meget trekkfullt, men med alle vitsene til Borger Hansen og Kristian Bingen holdt laget likevel varmen.

Det tredje året fikk laget større vanskeligheter. I protokollen for 1954 kan vi lese: ”Man må dessverre si at dette året har vært et av de dårligste for vårt musikklag. Klarinettgruppa er redusert så det er bare en mann igjen. Frammøtet har vært svært dårlig. Til sist måtte alle få en advarsel om at de som ikke møtte opp måtte slutte.” Det bør likevel nevnes at musikklaget møtte fram til et musikkstevne i Eidsvoll dette året.

De første årene var svært vanskelige på grunn av liten besetning og dårlig økonomi. Høsten 1956 ble det vedtatt å innstille virksomheten inntil videre på grunn av dårlig frammøte. Det ble arrangert et minneverdig gravøl i kommunelokalet på Nordli. For å dempe på den dystre stemningen ble det servert Brandy Special!

Etter et års pause ble det holdt et nytt møte i Sørum Musikklag, og der ble det med ti mot en stemme vedtatt å ta opp igjen virksomheten. Ivar Sagen hadde i 1952 startet opp et skolemusikkorps i Sørum, og høsten 1957 kom det med flere flinke musikere fra dette korpset, blant annet

Eivind Bakke, Jan Bingen, Øivind Bingen, John Egner, Sigmund Egner, Jan Eriksen, Karl Adolf Lindbäck og Reidun Hansen, som var den første jenta i korpset. Nyrekrutteringen fra skolekorpset gjorde driften bedre, og fram til i dag er det etterpå sammenhengende drift i Sørums Musikklag.

De første korpsevene i bygda

Det var stort sett folk knyttet til militæret som startet med hornmusikk på Romerike. Slik også i Sørums og Blaker. Disse hadde tilknytning til Akerhus Infanteriregiment eller Dragonregimentet, som begge holdt til på Gardermoen. Her ble det hvert år etablert et korps av menige soldater som var inne til 72 dagers eksersis om sommeren og faste mannskaper.

Familien Aasgaard var kjent som svært musikalsk. Etter initiativ fra H. Aasgaard besluttet årsmøtet i Sørums Skytterlag 18. april 1863 å starte en musikkforening innen skytterlaget. Foreningen kom i gang året etter som en sekstett ledet av Kristian Ursin fra Ullensaker.

Trompet-furer Ole Engebretsen Aasgaard kjøpte Sørliie gård i 1854. Hans sønn var den senere musikkfanejunker Johan Sørliie, 4. november 1868 – 29. desember 1955. Etter at han hadde fullført sin musikkutdannelse hos Oscar Borg i Halden, gikk han aktivt i gang med å stifte hornmusikk og sangkor både i hjembygda Sørums og i Ullensaker.

Johan Sørliie var musikkfanejunker og dirigent for militærmusikken på Gardermoen helt til han gikk av med pensjon. Det første korpset han stiftet var en sekstett på Sørumsand i 1895. Denne sekstetten holdt sammen i 25 år, og var meget aktiv. De underholdt tre søndager i måneden i forskjellige foreninger. På Sørumsand Bedehus deltok de bl.a. med oppbyggelig musikk.

Hans Nafstad, som var født i 1882, var virksom i musikken på Sørumsand. Han gikk også musikkskolen i Halden og ble senere leder og instruktør for Sørumsand skolemusikk. Han ledet også Sørumsand

Musikkforening fra 1905, og med seg i korpset hadde han Martin Andresen, Robert Fyen, Harald Hammeren, Jul Hansen, Ole Nafstad, Adolf Vestby, Ole Vestby, Lars Vestby og Olaf Vestby.

Da musikkorpset på Sørumsand ble nedlagt, ble det i 1929 dannet en oktett på Vestby med flinke musikere. De deltok blant annet i sangerstevner sammen med Fossegrimen fra Blaker. Også dette korpset vokste, og hadde musikkersjant Rolf Eid som dirigent i en årrekke i mellomkrigstida. Etter Rolf Eid (født 7. mars 1902) foreligger komposisjonen Dansen på Merlihaugen, en vals.

Av medlemmene i korpset nevner vi Johan Bingen, Olaf Eriksen, Olav Fagersand, Øyvind Fagersand, Olaf Eriksen, Trygve Lystad, Erling Nafstad, Kåre Nafstad, Olav Nafstad, Trygve Nafstad, Rolf Nicolaysen, Otto Moen, Bernhard Olsen, Rolf Rød, Thor Sigve, Trygve Vang, Olav Vestby og Torolf Vestby.

Etter krigen hadde Sørumsand-korpset en så god besetning at de kunne ta fatt på svært krevende oppgaver. Kristian Vestby var den gang dirigent. Men på grunn av diverse omstendigheter med utflytting og lignende, ble også dette korpset nedlagt i 1954.

Det første Sørums Musikklag

Johan Sørliie stiftet også et korps i midtbygda med ti unge musikere i 1902. Innkjøp av samtlige musikkinstrumenter, som kom i ei kasse fra Farre i Oslo, kostet 600 kroner. Hvert medlem bidro med 10 kroner hver, resten ble opptatt som lån i Sørums Sparebank. For husrom og parafinlys ble det betalt 30 øre i leie fra hver musiker for hver øvelse. Øvelsene ble holdt hjemme i stua hos Johan Sørliie.

Medlemmer i hornmusikken fra 1902 var Harald Hammeren, en herr Nilsen, Johan Nordby, Karl Nordby, Oscar Norum, Hans Olsen, Ivar Sagen, Hans Sørli, Karl Sørliie og Sigvart Sørliie. I 1906 flyttet flere av medlemmene ut av bygda, og korpset ble nedlagt. Oscar Norum og Ivar Sagen reiste til Halden for å få undervisning av Oscar

Borg (1851-1930), som på denne tida var den fremste ekspert på janitsjarmusikk. Han hadde fått sin utdanning ved Høgskolen i Stockholm, hvor han gikk ut som beste elev.

Sørum Hornmusikk ble stiftet i 1912 med Johan Sørli som leder. Medlemmer fram til 1941 var John Bakke, Ottar Bakke, Johan Bingen, Kristian Bingen, Olaf Bingen, Birger Eid, Helge Eriksen, Karsten Eriksen, Knut Eriksen, Hans Hammeren, Borger Hansen, Trygve Hansen, Harald Jakobsen, Hallvard Merli, Ragnvald Merli, Karl Nordby, Reidar Nordby, Helge Nordengen, Paul Norheim, Leif Sagen, Karsten Svarstad, Einar Sørli, Hans Sørli og Sigvart Sørli. Rolf Halfdan Eid fra Merli, født 7. mars 1902, tok over som leder i 1918, da Johan Sørli solgte Sørli gård og flyttet til Oslo. Korpset var i virksomhet til 1941.

Det meste av tida holdt hornmusikken øvelsene sine på Alfheim i Lørenfallet, senere i 1930-årene var øvelsene hos Karl Nordby på Sørli. Rolf Eid arbeidet som brannmann i Oslo og spilte tuba i Oslo Brannvesens Musikkorps. Til Sørum kom han stadig på øvelser i 20- og 30-åra, og var en avholdt person. Han omkom i tjenesten 19. desember 1943.

Ved siden av dette korpset ble det i 1914 stiftet et guttemusikkorps i Lis-grenda, trolig det første i sitt slag på Romerike. Under ledelse av fanejunker Johan Sørli ble dette et guttekorps som skilte seg ærefullt fra framførelser både av klassisk musikk og underholdningsmusikk. Etter hvert som guttene vokste til, dannet de også et rekrutteringsgrunnlag for det voksne korpset. Da Johan Sørli i 1918 flyttet til Oslo, var Rolf Eid til god hjelp.

I årene 1933-42 var det en musikkforening i Lisgrenda hvor Leif Sagen var leder. Her deltok Edmund Eriksen, Helge Eriksen, Knut Eriksen, Hans Hammeren, Kåre Hammeren, Borger Hansen, Hallvard Merli, Ragnvald Merli, Karl Nordby, Hans Sørli, Einar Sørli, Sigvart Sørli og Einar Aalgaard.

I årene 1940-46 var det musikk på "Alfheim" i Lørenfallet med Iver Sagen som

dirigent og instruktør. Her deltok Helge Bakke, Knut Bakke, Leif Bakke, Hans Bæregg, Ole Egner, Arvid Kaggenes, Åsmund Karlsen, Borger Lystad, Torvald Løvstad, Ivar Mjønerud, Tore Mjønerud, John Randby, Einar Stakkerud og Kaare Svarstad.

De første korpset i Blaker og Frogner

I Blaker medvirket militærmusiker Svindahl fra Fet til å etablere en hornmusikk fra omkring århundreskiftet. Også dyrlege Gran var en av initiativtakerne, men han flyttet fra distriktet i 1905. Senere kom musikk-løytnant Ole Huseby med. Det finnes bevart ei notebok for denne musikken, og det siste som er skrevet der er datert 15/10-07, og er skrevet av Anton Stenby. Forut for dette har også Ole Huseby og Joh. Kurland notert i boka. Denne hornmusikken fortsatte trolig fram mot 1915-20. De spilte til dans og underholdning ved festlige anledninger, blant annet bryllupet på Svarstad da Anton Stenby giftet seg i 1910. Han deltok i musikken sammen med bl.a. Joh. Kurland, Jens Skugstad Eid, Hagen Beite og Svardal.

På Frogner hadde de startet med musikk tidlig, også her med Johan Sørli som dirigent. Øvelsene ble holdt på Hexeberg. Her deltok blant andre Jens Frogner, Lauritz Frogner, Hans Hexeberg, Oskar Hexeberg, Sigvald Hexeberg, Alf Moe, Magnus Moe og Sigvald Sørli.

Blaker musikklag

Blaker Arbeiderlags Hornmusikk ble stiftet i 1919, og holdt sine øvelser i salen på Skugstadmoen. I 1929 endret korpset navn til Blaker Musikklag. Den første formann i Blaker Musikklag var Olav Bakken og første kasserer Olaf Kristiansen. Dirigent den første tida var Ole Huseby, som var profesjonell musiker i Filharmonisk Selskaps Orkester. Den første tida var det bare seks-sju blåsere, men antallet vokste etter hvert. På et bilde tatt på Skansen i 1940-åra er det 12 mann med: Leif Berg, Johan Bergerud, Hans Bråten, Kristian Kleven, Sigfred Kleven, Olaf Kristiansen, Jon Kurland, Alfred Lundberg, Oskar

Lundberg, Olaf Paulsen, Bjarne Stenby og Kjell Thorseng.

Midt under krigen, våren 1943, ble det holdt to konserter i Festiviteten på Sørumsand med en måneds mellomrom. Foruten Blaker Musikklag deltok Fossegrimen ledet av Johan Enger og hardingfelespilleren Matias Å fra Nordfjordeid. Salen var helt full, og det var en glød og en stemning som var helt ubeskrivelig. Fra programmet nevnes: "Våren kommer", en marsj av Osvald Seljevik; "Regina", overtyre av Rossini; "Mors gamle viser", et potpuri av Alfred Eriksen; "Gluntarne", et potpuri av Gunnar Wennerberg og "Landkjenning" av Edvard Grieg som fellesnummer.

Olaf Kristiansen overtok som dirigent for Blaker Musikklag etter Ole Huseby, og var den som dirigerte korpset i mars 1943. Han var en stor musikkbegavelse og drev Slora mølle. Under hans ledelse utviklet korpset seg til et av de beste på Romerike. Laget framførte musikk med en vanskelighetsgrad som ikke var vanlig på den tida. Olaf Kristiansen komponerte også musikk for korps; Blaker Musikklags defilermarsch og Honnør for Romerikets Janitsjar marsj er to av de komposisjonene som er bevart etter ham.

Da Olaf Kristiansen brått døde i 1962, ble imidlertid korpset vedtatt slått sammen med Sørum Musikklag. Dette hadde nok sammenheng med sammenslåingen av Blaker og Sørum til en kommune fra 1. januar 1962.

Medlemmer av Blaker Musikklag var: Olav Bakken, Ove Bakken, Asbjørn Bergerud, Johan Bergerud, Hans Bråten, Gerd Bruun, Hans Hammeren, Thor Hexeberg, Kristian Kleven, Willy Kristiansen, Ragnar Langeland, Alfred Lundberg, Oskar Lundberg, Bjørn Nilsen, Reidar Nordby, Olaf Paulsen, Jan Atle Roti, A. Røinås, Leif H. Sagen, Bjarne Stenby, Sverre Stenby, Einar Sørлие, Henrik Torgersen, Odd Torgersen, Kjell Torvund og Alv Vårum.

Sørum Musikklag overtok alle instrumenter og annet utstyr i tillegg til en

liten bankgjeld fra Blaker Musikklag. Det viktigste var likevel rekrutteringen. Fra dette tidspunkt ble Sørum Musikklag et musikklag for hele kommunen. I 1960-årene bedret rekrutteringen seg også ved at jentene kom med for fullt. I 1964 kom tre jenter med i laget: Brit Asbjørnsen, Kari Ormstad og Randi Selnes.

Viktige begivenheter fram til 1982

I 1965 hadde laget sin første prøvespilling i NRK. Riktignok ble ikke opptaket godt nok til å bli sendt, men det var i hvert fall et bra forsøk.

Det var lenge snakket om en utenlandstur for musikklaget, og med stor innsats fra Kåre Asbjørnsen og hans familie lot det seg realisere. 31. juli 1968 startet en drømmetur til Østerrike med flott buss. Korpset fikk en strålende mottakelse og det gikk slag i slag med konserter og sightseeing. Overnattingsforholdene var det begge deler med. På Hotel Turm i Hamburg, et av de få husene i byen som stod igjen etter bombingene under krigen, var rommene så små at en måtte ha døra oppe for å kunne strekke på beina. I Nürnberg overnattet korpset på Hotel Drei Linden, mens en i Wien lå på flate golvet i en potetkjeller hvor en først måtte fjerne kingelvevet. Omvisningen i Wien var flott, med sjefen for byplankontoret som cicerone. At han som høyt dekorert SS-oberst var blitt fløyet ut fra Stalingrad, gjorde ikke mannen mindre interessant. I Mødling park holdt Sørum Musikklag en vellykket konsert, og kunne etterpå leske seg med øl fra ei 200 liters tønne, som ble avkjølt med en slange med kaldt vann. Hjemreisen gikk gjennom Tyrol.

Året etter ble Sørum Musikklag invitert av Tvedestrand Musikkorps til et besøk. På en minneverdig båttur utover i skjærgården spilte korpset "Ut mot havet". Besøket varte i to dager, og den andre dagen ble korpset mottatt i Kåre Asbjørnsens barndomshjem med servering av kaffe og kaker.

Østerriketuren ble gjentatt i 1974. På et lite sted som het Popping hadde korpset

stoppet også på den første turen, og holdt øvelse før konserten i Wien. På Rasthaus Klingelmayer ble de servert øl i toliterglass. Og når de nå seks år seinere kom tilbake til samme sted, hentet kroverten fram bilder og viste dem fra det første besøket. Han var også forekommende når det ble bestilt 48 schnitzelmiddager; "Bitte, geben Sie uns eine Stunde".

13. juli 1977 la Sørums Musikklag ut på en ny tur. Denne gang til Cornwall i England, der ekteparet Einar og Joyce Aanerud hadde slektninger. Musikklaget kjørte buss fra Gatwick-flyplassen ved London og tvers over England. Her gjestet korpset et tilsvarende engelsk brassband.

Fra starten hadde ikke Sørums Musikklag uniformer. På spilleoppdrag tok de på seg gåbortklea. De første uniformene ble kjøpt inn i 1959. Da kjøpte korpset de avlagte uniformene til Abildsø ungdomskorps. Hovedproblemet med dem var at de ikke tålte regnvær. Derfor ble det allerede i 1961 byttet til nye uniformer, og til 30-årsjubiléet i 1982 fikk korpset det tredje settet.

Dirigenter og musikalsk utvikling

Korpset spilte etter hvert, med Njaal Enger fra Kløfta som dirigent, profesjonell brassmusikk etter engelsk mønster. Det var med ham som dirigent Sørums Musikklag i 1983 for første gang deltok i NM for brassband. Siden har korpset deltatt i NM hvert eneste år med unntak av to. Det var også i 1983 Sørums Musikklag hadde besøk av den engelske gjestedirigenten Geoff Richard. Året før hadde korpset vært på tur til Edinburg i Skottland og holdt mange flotte konserter der.

Da Njaal Enger gav seg som dirigent i 1985 var Øivind Roos dirigent et år før Trond Elnes tok jobben i 1986, og bidro til korpsets utvikling i fem år. I 1990-åra har Sørums Musikklag hatt følgende dirigenter: Pål Gløtta (1991-94), Jan Roger Øren (1994-96), Sverre Olsrud (1996-98), og fra 1998 og fram til jubileumsåret 2002 er Trond Elnes tilbake som korpsets dirigent.

Når det gjelder øvelseslokaler, har korpset ført en litt omflakkende tilværelse.

Øvelsene ble flyttet fra Sørums skole til Vølneberg skole, som da var nedlagt, tidlig på 1980-tallet. Senere fant korpset øvelseslokaler på Jentoft videregående skole, og benyttet også en kort periode den gamle kommunestyresalen på Nordli før det ble barnehage der. I dag har korpset øvelseslokaler på Frogner skole, i nært samarbeid med skolekorpset.

Til jubileumskonserten som Sørums Musikklag holdt 20. april 2002 på Bingsfoss ungdomsskole, hadde de et imponerende program bl.a. med to nyskrevne komposisjoner for korpset: "Brass Music opus 120" av Wolfgang Plagge, basert på en gammel folketone fra Sørums, og "Saft Suse" av Lars Andreas Haug, med komponisten som solist på tuba. For en gammel kornettist var det også utrolig flott å høre Harald Næss som solist i "Concerto for Cornet and brass band" av Denis Wright og "To kornetter" av Hans Petter Nielsen.

Einar Sørлие

Ut på tur lørdag 8. juni

Etter testing av den spennende båtturen oppover Rømsua fra Hammeren i pinsen, er vi kommet til at blir *for* spennende for private båteiere som skal stille sin motorbåt til disposisjon. Allerede i pinsen satte propellen seg fast flere steder, og vannet er på retur, så dermed er båtturen avlyst. Vi har imidlertid et alternativ:

Klokka 14.00 møter vi ved inngangen til Gamle Hvam Museum, hvor vi blir tatt imot av museumsbestyreren selv. Tom Jøran Bauer vil vise oss rundt i de gamle verkstedene som viser hvordan gammelt tradisjonelt håndverk ble drevet. Her finner du bl.a. hjulmaker, smed, salmaker, vulkanisør og skomaker. Nytt av året er et pøsemakerverksted fra 1930-årene og et veterinærkontor fra slutten av 1960-årene. Også det er historie.

Det koster 25 kroner for hver deltaker i inngangspenger. Når omvisningen i verkstedene er avsluttet, står naturligvis hele det flotte museumsanlegget på Hvam til fri disposisjon. Vi kan bl.a. se utstillingen

”Hverdagsliv under okkupasjonen” og en ny leketøyutstilling som ble åpnet 26. mai i år.

Ta kontakt med en i styret om du trenger bilskyss.

Barndomsminner fra Vesterskaun

Her forleden ble jeg involvert i en samtale som dreide seg om Vesterskaun skole, den lave, brunbeisede skolen ved Vilbergvegen. I samtalens løp ble det imidlertid klart at de andre ikke ante hvor Gamle Vesterskaun skole hadde ligget.

Det var litt tankevekkende, det er tross alt ikke mer enn rundt ti år siden bygningen ble brent og jevnet med jorden. Fysiske spor er borte, ploegen har gjort tomte til åkerland igjen, men innkjøringen fra veggen kan jeg enda identifisere, der jeg som barn sykla av med liljekonvall-buketten jeg hadde plukket til fars gebursdag!

Gamle Vesterskaun, som var mitt barndomshjem, der jeg gikk mine første sju år på skolen, der alle som omga meg var med å forme meg som menneske, - ja det har satt sine spor. Gamle Vesterskaun vekker mengder av gode følelser i meg, den majestetiske, vakre, hvite bygningen, med de stilige okerfargede vinduslemmene...

Riksveg 171 går gjennom Sørum, og ved Knatten tar det av en veg opp til Kløfta. Vel en kilometer opp langs denne ligger Asak-gårdene, Neggarn, Søggarn, Arstun, Norgarn, og nede på jordet, Østigarn, slik vi ungene kjente dem. Lenger opp ligger Presterud og Refsum. Søndre Refsum, på vestre side av veggen, ligger fortsatt der med sin en-etasjes bygning. Den ble bygget da loven om faste skoler kom i 1860, og fungerte som det, sammen med Sørvald (ved Rv.171) til ”min” skole ble bygget i 1916. Den fikk sin plass mellom disse, på et sørvestlig jorde på Nedre Asak. Der tronet den til den ble sanert og brent rundt 1990. En ny Vesterskaun skole var da bygget ved Vilbergvegen.

Fra 1933, da jeg ble født, husker jeg, naturlig nok, ikke så mye, men at min storesøster, Jofrid, og jeg fikk en liten bror, Knut, i 1937, det demrer for meg. Dog at far samme året byttet ut sin gamle Austin-

seven-bil med en ny Austin ten, det står spikret i min hukommelse! Jeg husker jeg sto i spisestuevinduet på Vesterskaun og så det blanke vidunderet nærme seg fra Lundermoen og Hønsi, svinge i Knatten, bli borte bak jorder og kratt, for så å dukke fram nede i skolebakken! Også at far kom inn skoleporten med det, i mine øyne, svære ”gliset”!! Det var imponerende! Det var jo ikke så mange bilene å måle seg med den gangen!

At far, som lærer på Vesterskaun skole, eller førstelærer som tittelen var den gangen, i det hele tatt hadde råd til å kjøpe bil, kan jo forundre, men når jeg tenker tilbake, var han alltid nøktern og sparsommelig til seg sjøl, men raus når han ville. Mor fikk alltid det hun trengte, også tekniske hjelpemidler på kjøkkenet. Vi hadde for eksempel kjøleskap før krigen, og kunne lage iskrem i en liten aluminiums-skuff der under krigen. Det va`kke småtteri for oss ungene!

Dagligliv under okkupasjonen

Ja krigen, den satte sine spor i et barnesinn. Da den brøt ut, 9. april 1940, var det bestilt fotograf til skolen akkurat den dagen. ”Hele skolen” ble stilt opp på skoleplassen, stablet etter høyde, opp på krakker foran sløydvinduet, og bilder ble tatt. Men det jeg husker best, var at mor og far også hadde bestilt familiefotografering. Den skulle foregå oppe i stua, og bildet derfra viser med all tydelighet at mor og far forsto alvoret i situasjonen allerede den dagen. For meg, på 6 år, var det viktigst å få plassert høyre hånd oppå sofabordet, for der hadde jeg en stor, rød celluloid-ring. Den kom med på bildet, foran mine alvorstyngede foreldre!

Dramatiske krigsminner ble vi stort sett spart for, men redsel var noe som ofte plaget meg, redsel og usikkerhet for hva tyskerne og nazistene kunne finne på. I løpet av krigen fikk vi rasjoneringskort for mat, og det var oftest min jobb å sykle til Engerdahl (butikken på Hønsi, som nå er nedlagt) for å handle. Den jobben likte jeg. Ivar Engerdahl behandlet meg nemlig som en voksen, for jeg holdt greie på hvor mye

sukker, kaffeerstatning og mel det var på merkene, der datoen greit var stemplet. Hadde han fått tak i noen ekstra varer i butikken, fortalte Engerdahl det, så vi fikk vår del, og jeg syklet lykkelig hjem med ”fangsten”. Vi handlet på bok, så da far hadde fått sin månedslønn fra kommune-kasserer Rolf Lindbeck, var han punktlig borte og gjorde opp for oss. Da var han også oppe hos nabo Hans Petter Kirkeby og gjorde opp for melka.

Melk skulle vi egentlig hente på meieriet i Lørenfallet under krigen, men Kirkeby sa at så lenge han hadde kuer på Asak, skulle vi slippe å sykle til Fallet etter den melkeskvetten de hadde å dele ut på rasjoneringskortet vårt. Sveiseren var heller ikke så nøye med mengden, så vi fikk ”godt mål”, vi fikk det vi ba om, hver dag. Og det å hente melka, det var også min jobb. Jeg tusla opp i god tid, satte fra meg spannet i fjøsgangen, og tusla videre rundt sammen med sveiseren på alle hans gjøremål. Det var ca. 24 melkekuer pluss ungdyr og digre stuter, så det tok tid før jeg forlot arenaen, etter å ha diskutert masse hverdagsproblemer med tålmodige sveiser Davidsen. Osende av fjøslukt, rusla jeg så hjem.

Men en kveld var jeg ganske oppkavet da jeg kom hjem, i full fart opp på kjøkkenet. I bakken hadde jeg nemlig møtt en syklist, en jeg visste hadde solkorsmerke på jakkeslaget, altså var nazist, og jeg visste at vi ikke hadde lov til å hente melk hos Kirkeby! ”Men hva gjorde du da?” spurte mor. ”Jeg satte meg på spannet, jeg!”

Episoden med melkespannet hendte like ved vognskjulet til Kirkeby. Det bygget rommet under hele krigen bilen vår, vår Austin ten, som jeg var så stolt av! Da tyskerne i begynnelsen av krigen konfiskerte biler, ville de ikke ha vår! Den var ikke bra nok! Den hadde for liten motor, bare 27 hk, hvis jeg ikke husker feil. Dog var den nok registrert, for på vårparten i 1945 møtte de opp i skoletida, 2 tyskere i full uniform, og skulle ha bilen. Jeg husker far sto ute på skoleplassen og parlamenterte med dem, han kunne ikke forlate skolebarna i skoletida, det var sikkert! De måtte bare komme igjen

senere! Hvor bilen sto hen? ”Den står på en gård her oppe,” svarte far. Da var det godt at jeg hadde respekt for å blande meg inn i de voksnes samtale. Jeg visste jo at det bare var et steinkast unna! ”Når kommer dere igjen?” spurte far. ”Vi kommer ikke igjen. Krigen snart slutt,” svarte de, og det var gode ord å høre!

Vi bodde også hos Kirkeby under krigen. I 1942 gjorde tyskerne et framstøt for å få lærerne meldt inn i det tyskvennlige Lærersambandet. Da far nektet, skulle han straffes på annen måte, vi måtte flytte fra Vesterskaun skole. Og det gjorde vi. Kirkeby stilte storstua si til disposisjon, så der hadde vi kombinert stue og soverom, mens et rom i drengestua fungerte som kjøkken. Men alt vårt ”habengut” på skolen måtte ut, så da var det godt at Gudrun Rognerud på Presterud stilte salen til disposisjon som lagerplass. Vi hadde i sannhet gode naboer! Da høsten kom, fikk vi ganske enkelt flytte tilbake igjen.

På Vesterskaun var det i løpet av sommeren en liten arbeidsleir, en flokk gutter som boltret seg i klasserommene, og tre voksne ledere som bodde oppe i vaktmesterleiligheten. Vår leilighet var ikke i bruk, og hva de egentlig drev med, vet jeg ikke, men det var jo litt spennende med alle disse guttene i nærheten! De hadde diktet en sang som de gnålte på, og det ene verset husker jeg:

Over nier`n så lyder denne sang,
Leder Olaug hun maser dagen lang.
Kari hun er søt, men hun koker lite
grøt.

Over nier`n så lyder denne sang.
Den tredje leder`n het Brynhild,
husker jeg, men mer av sangen husker jeg
ikke.

Salen på Presterud ble også brukt senere under krigen. Da bodde Randi Larun der, ei festlig dame som med sitt frodige munntøy kunne sette enhver sportsreporter i skyggen. Hvorfor hun hadde flyttet opp fra Oslo, ble aldri snakket om i mitt påhør, men du verden som jeg fulgte med da hun kom innom på veg fra jobb. Hun hadde da med seg noen ark, det oppfattet jeg, men disse

fikk jeg aldri kloa i. At det var illegale aviser, forsto jeg langt senere. Mannen hennes hadde seilt til sjøs da krigen brøt ut, men kom hjem som høyere offiser i Luftforsvaret etter krigen. Kanskje var det meldinger fra han som forårsaket at hun måtte forlate hovedstaden med sin lille sønn. For lettvint var det ikke.

Bussen gikk fra Knatten om morgenen, 2 km. fra Presterud, og kreket seg til Oslo ved hjelp av generator fyrt med knott, og kom tilbake i kveldingen, så det var tung arbeidsveg. Jeg kjente forresten vegen, for en dag i måneden reiste jeg til Oslo for tannregulering, mor og jeg. Full dag for å møte til timen klokka halv fire, det gikk ikke flere busser. Men vi kortet tiden med besøk hos mors kusiner, det var både koselig og spennende, for det hendte at vi opplevde flyalarm. Det var ekkelt å sitte nede i den kalde kjelleren og vente på faren over-signalet. Og på bussen til Oslo var det av og til kontroll, uniformerte ”vaffer” gikk gjennom all bagasje og måtte få se alle de voksnes legitimasjonskort. Liten og nervøs satt jeg der med min lille skulderveske. Den rommet nemlig et stykke flekk til tantene! Det var ulovlig å bringe med seg, i hvert fall uten å ha søkt på forhånd. Alt skulle ”de” ha kontroll over. Da bussen ankom Ankertorget om morgenen, måtte vi alle stille i kø for å komme inn på et kontor og få passerseddel så vi kunne få bli med bussen hjem om ettermiddagen.

Livet på Vesterskaun skole

Dagliglivet ellers var ikke preget av krigen for oss. I 1. etg. på skolen var det småskole i ett klasserom, og storskole i et annet. Skolen var 4-delt, 1. kasse gikk alene annenhver dag, og 2. og 3. klasse sammen de andre dagene. I storskolen var det tilsvarende for 4. og 5. klasse, samt 6. og 7. klasse.

Småskolen var det Magnhild Hammer som tok seg av, ei eigod Frøken som hver dag kom ruslende ned fra Refsum-skolen, der hun bodde. Hennes lange skjørt subbet nesten i bakken, og det store, heklede sjalet ble naturlig dandert rundt hodet og halsen. Ansiktet hadde mange av alderens folder, de

gode og trygge foldene omkranset også det ene øyet som hun alltid hadde for vane å gni. Hun var ingen farlig dame, og aldri vil jeg glemme den skoeken hennes, som hun hadde med mat i når vi lærerungene var syke, og matlysten på null. De hvite brødskivene med eggeringer oppå, de smakte!

I storskolen var det far, Bård Nordfonn, som underviste. Jeg husker skoledagen startet med ei salme, og korallboka stod alltid oppslått på orgelet. Han spilte ofte til, dog ikke bestandig. Orgelet befant seg oppe på podiet foran tavla, der også kateteret tronet som en prekestol. På ene siden lå det alltid noen Magne-blader som elevene abonnerte på i den tiden. De var verken fargerike eller spennende, men det skulle så være.

I 1. timen lærte vi atskillig bibelhistorie og mange salmevers. Julesangene sitter som spikret med alle sine vers den dag i dag. Ja, det jeg lærte utenat den gangen, det sitter, enten det var bielvene til Glomma eller navn på stater og kolonier i Afrika. Beklagelig er det at disse siste har byttet navn så mange av dem. Forøvrig var ikke Nordahl Rolfsens lesebok å forakte, der vi ble kjent med både Vesleblakken og hu Marte Svennerud, samtidig som vi fikk lesetrening. Kongerekka og kriger hørte med i historie, og i naturfagtimene glei det inn mange faktaopplysninger etter mye strev. Det hendte nok jeg syntes at leksene var litt tunge, og da var det fristende å spørre far oppe. ”Du får følge med på skolen,” fikk jeg til svar, jeg som kanskje ble misunt av medelever fordi jeg hadde faren min til lærer! Når sant skal sies, var jeg kanskje ikke hans mest oppmerksomme elev!

Friminuttene

Men annenhver dag var jo fridag! Da gjaldt det å komme seg ut når det var friminutt! Noen elever står i en særstilling i minnet, de som var eldre og enda gadd å ta med oss som var mindre i leken! Vi hoppa tau så det ble grop i grusen på skoleplassen, - eller vi kasta ball. Min blå ball med bilde av slottet på, var veldig fin. Også så god, særlig for

meg som kasta ball så sant jeg hadde tid. På vårparten var det også veldig spennende å klampe, med ordentlige penger. Vi brukte ett-øringer, to-øringer var mye bedre, men hadde vi fem-øringer, var det helt topp! Også så spennende når vi skulle ”riste opp”, da kunne det jo virkelig bli et utbytte! Best var det så lenge bakken var litt klissete om våren, da kunne vi få pengene til å klistre seg like inntil den kraftige gråsteinsmuren!

Det var en romslig skoleplass på Vesterskaun, sett med barneøyne, avgrenset av skolen mot vest, og et stort vinkelbygd uthus opp mot sør-øst. Men for fotball-sparking kunne den bli i minste laget. Det ble stadig sparket ut glassruter, men guttene hadde sløyd om høsten, og da syntes far det var ypperlig å lære dem å sette inn nye ruter. (Den gamle glass-skjæreren hans arvet jeg da vi fikk oss drivhus!)

Det store uthuset rommet doer, grisehus og mange vedskjul. Det var litt av en jobb for oss ungene å bære inn og opp nok ved til de store, runde svartovnene. Men en gang var vi ”heldige”, dog var ikke Bjørn Bakseter fullt så heldig, han knekte nemlig skiene i skolebakken i et friminutt. Det gikk ofte livlig for seg der, helt til far blåste i fløyta og fikk oss inn. Men, det var ikke bare å kjøpe seg nye ski den gangen, det var en investering, det. Dog løste problemet seg: Mor hadde nemlig ski, kraftige ski, men likte slett ikke vinterlige idrettsaktiviteter. Bjørn var derimot flink til å hoppe, så skiene passet han utmerket, til mors store tilfredshet! Betaling? Jo, han skulle bære inn ved, noe han sikkert var fornøyd med, for så full og velstabet hadde vel aldri vedkassa på kjøkkenet vårt vært før! Så slapp vi unna jobben den dagen, og kanskje neste også.

Dog var det ikke bare i 2. etg. det trengtes ved, de store skolestuene måtte være varme for skoleungene som ofte hadde lang veg. Ja, veg og veg, elevene fra Arteid (som hørte til Vesterskaun krets den gang) hadde jo ikke engang veg! Da de hadde kavet seg fram til Refsum i løssnøen, var de nok noen ganger spent på om snøplogen hadde gått på vegen enda, den digre plogen som ble dratt av tre hester på vegen mellom

Ullensaker grense og Knatten. Jo, det var sikkert godt å komme seg inn i ei varm skolestue, både for dem og for andre med lang veg, ta av seg på beina og føle seg hjemme. Det var en grei jobb for oss lærerunga å gå ned og ”legge på”, da hadde mor eller far for lengst vært nede og tent opp. Det var noe de gjorde for pedellen, som det het den gang, ikke vaktmester. Dog brukte vi aldri det ordet, vi brukte bare Karen, men det brukte vi jevnlig. ”Har a`Karen kommi?” var fast omkvad om ettermiddagen.

Mer elskelig menneske enn Karen Håkonsen skulle du lete lenge etter. Å leke skole med henne var helt fantastisk, hun ville jo aldri være lærerinne, satt bare på pulten og smilte og svarte oss. At hun kanskje syntes det var godt å bare sitte litt etter full arbeidsdag som enke på en liten gård, og ca. 3 km. veg til jobben, tenkte vel ikke vi på. Hun vasket, og det var også hun som bar inn all veden til klasserommene, i striesekker. Og ikke nok med det, krøp vi ned i sekken, så bar`a oss på ryggen ut igjen, alltid like blid.

Realskoleklasser på Vesterskaun

Da Jofrid hadde fullført sin folkeskole, satte far i gang en liten realskoleklasse for henne og jevnaldrende. Gerd Hovind, Asak, som hun het den gang, var student og ble lærer for dem. Med sitt rolige, fine vesen greide hun jobben utmerket. Ett år, men da skulle hun gifte seg. Så fikk far via bekjentskaper tak i Olav Tysnes, en nyklekt student fra Hønefoss. Men han kunne ikke pendle dit, så han ble boende hos oss, med full kost og losji, og ikke minst sosialt fellesskap. Det ble et muntert år, for han var et oppkomme av godt humør! På våren måtte klassen ta eksamen i noen fag, så det ble litt av en jobb for far, å ordne med samarbeid med en offentlig skole, få tak i sensorer til muntlige eksamener, osv. Sitt 3. år måtte Jofrid ta som hybelboer i Oslo.

Dette ble også slutten på min barndomstid på Vesterskaun. Mulighetene for å reise fram og tilbake til en realskole

derfra var for tungvinte. Gode råd var dyre, men mor og far ga ikke opp, heldigvis. Jeg hadde en snill og munter morfar i Solør, og på Kirkenær hadde mors bekjente, ekteparet Hals, startet en privat realskole. Der var jeg velkommen, og var bestefar betenkt på å få en jentunge i huset etter 25 år som enkemann, så viste han det i hvert fall ikke. Men min barndomstid var slutt, jeg var bare 13 år, jeg opplevde tre fine år i Solør, men det er en annen historie.

Olaug Hexeberg

Tur til fangstgravene 20. juni

Torsdag 20. juni klokka 18.30 er det satt opp tur til fangstgravene i kommuneskogen i Mork. Opprinnelig skulle Leif Mathisen som vanlig være vår guide på denne turen, men han har hatt en større vellykket hjerteoperasjon i vår, og er fortsatt ikke sikker på om han er sterk nok til å ta turen. Derfor stiller tidligere skogbestyrer Jon Krogstad opp som kjentmann i kommuneskogen.

Vi møtes ved den gamle nedlagte butikken på Mork ved Kompveien mot Aurskog klokka 18.30. Derfra kan vi i samlet tropp kjøre skogsbilvegen over Kamperud helt inn til snuplassen, og derfra er det ikke så lange turen til fangstgravene.

Nye turer til høsten

Sett allerede nå av et kryss i almanakken for de turene historielaget arrangerer over sommerferien.

Det starter søndag 25. august med pilgrimsvandring fra Frogner til Ullensaker. Vi møtes ved Frogner gamle kirke klokka 12.00 og følger den nye pilgrimsstien over Vilberg og Arteid til Ullensaker kirke. Guide på turen er Dag Nordsveen.

Torsdag 29. august møtes vi ved Frogner kirke igjen, men denne gang for å gjenta fjordårets vellykte kirkegårds- vandring på selve kirkegården. Ansvar for arrangementet fra historielagets side har Odd Sars-Olsen. Arrangementet gjennomføres i samarbeid med Sørums kirkekontor.

Lørdag 7. september klokka 11.00 er det tid for den årlige Kjenn-din-bygd-buss-

turen gjennom bygda. Og da tror vi ganske sikkert Leif Mathisen er på sin vante plass som guide til lokalhistorien. Påmelding til Kulturkontoret, tlf. 63 82 53 58.

Oppvekst på Melvold i Frogner i mellomkrigstida

Del 21: Frogner ungdomslag og andre ungdomsminner

I siste halvdel av 1920-åra ble det startet en forening som het Frogner Ungdomslag. Hvem som startet foreningen, og hva den hadde til formål, vet jeg ikke, men det var vel mest for at ungdommen skulle komme sammen for å hygge og more seg.

Jeg var jo bare smågutt den gang, og var alt for ung til å være med i foreningen, men to eller tre av mine eldre søsken var med der, og jeg hørte jo hva de fortalte om møtene. Så vidt jeg forstod var det sjelden dans. De hadde mest annen form for underholdning som opplesning, gjetteleker og lettere ting, kanskje også i blant et enkelt foredrag. Møtene ble holdt på den vesle salen i annen etasje i skolehuset, ved siden av leiligheten til Betsy Karlsen, som vasket på skolen. Dersom det skulle være dansefester, ble de sikkert holdt på meierisalen.

Lagsavisen hadde det megetsigende navnet ”Slarva”. Det var nok et navn som passet godt og beskrev bladets innhold på en treffende måte. Søsknene mine kunne fortelle at bladet stort sett gjorde narr av diverse bygdefolk. Det var om å gjøre å trekke fram mulige feil og spesielle egenheter hos disse som egnet seg til å latterliggjøre dem. Forsamlingen frydet seg nok stort når det var noe riktig dumt eller graverende som ble servert om enkelte. Hvor lenge dette laget eksisterte, vet jeg ikke, men det sovnet antakelig stille og rolig inn en gang i 1930-åra. Hele opplegget tilsa at det måtte gå slik, og det var sikkert det beste. Mange bygdefolk trakk sikkert et lettelsens sukk, og en kan trygt si at det ikke var noe tap for bygdas kulturliv at Frogner ungdomslag ble nedlagt.

Min debut som offentlig pianist

Det var en søndag i februar 1934 at broren min og jeg var på en tilstelning i kommune-lokalet på Nordli i Sørum. Der var det foredrag og noe klassisk musikk. Da det var slutt, skulle vi hjem, for vi skulle tidlig opp neste morgen for å hente "bygdødsel". Men selv om vi visste at vi hadde en lang og strevsom dag foran oss, ble vi stående og snakke med forskjellige kjente en stund. Da vi endelig skulle til å gå, var det noen ungdommer som hadde så lyst til å danse litt, men det manglet musikk.

Jeg hadde i all enkelhet og uten noen opplæring begynt å spille på et gammelt spinnett som vi hadde hjemme. Broren min må nok også hatt lyst til å danse, for han spurte meg om ikke jeg kunne spille en liten stund. Jeg dro litt på det, for jeg visste ikke riktig om jeg ville driste meg til å spille. Det kunne jo bli en ren skandale.

I et hjørne innerst i festsalen stod det et stort sort piano. Jeg skottet bort på det, tenkte meg litt om, og tok så mot til meg og gikk bort og satte meg på pianokrakken. Jeg følte at de som kjente meg stirret vantro på meg og lurte på hva jeg hadde tenkt. De trodde sannsynligvis at jeg ikke hadde det minste begrep om musikk, og slett ikke kunne spille et instrument. Kanskje hadde de også litt rett i sine antakelser.

Til å begynne med prøvet jeg meg forsiktig på pianoet med noen enkle toner. Jeg var jo bare vant til å spille på spinettet hjemme, dette var noe helt annet å spille på. Med mine selvlærte "musikalske prestasjoner" var jeg nok langt fra noen pianist. Hjemme hadde jeg imidlertid moret meg med å spille noen lette, gode danse-melodier.

Det var jo noe ganske annet å spille til "offentlig dans", og jeg må si at jeg var ganske nervøs der jeg satt, og følte det hele litt pinlig. Men når jeg først hadde satt meg til pianoet, måtte jo noe skje, og jeg kunne ikke gå tilbake igjen uten videre. Diverse melodier surret rundt i hodet mitt, men så tenkte jeg at det var best å prøve å ta en lett en som jeg kunne ganske godt. Så satte jeg i

gang med en vals, og det var "Dansen den går utpå Måkeskjær". Til min store forundring ble dansegulvet ganske snart fullt. Ungdom og eldre med svingte seg lystig, lo og sang.

Da jeg var ferdig med melodien, ble det til min overraskelse trampet og klappet og ropt at jeg måtte spille mer. Det var jo hyggelig for meg, og da var det bare å fortsette. Etter en stund ville jeg slutte, men det var ikke tale om. Jeg måtte fortsette en stund til. Etter hvert som jeg ble mere vant til pianoet, spilte jeg alle de kvikke og populære melodiene som jeg hadde øvd på spinettet hjemme: "Bestefars vals", "Den gamle spinnerokken", "Alle jenters Anton", "Gøy på landet", "Det var på Capri jeg så henne komme", "Det blir atter sol og sommer", "Ramona", "Når bryllupsklokker ringer", "Under den hvite bro", "Sol ute, sol inne", "Ola var fra Sandefjord" og mange flere melodier. Kvelden gikk, og først over midnatt måtte dansen slutte.

Den 2. januar samme år var broren min og jeg blitt invitert på en privatfest på den vesle, gamle meierisalen på Frogner. Det var noen unge damer som var sammen i en syforening som holdt denne festen. Der moret vi oss og danset til fin, koselig musikk. Det var trekkspill, saksofon og trommer, og musikerne var flinke til å spille. Så vidt jeg husker var inngangspengene to eller tre kroner. Det var god stemning og vi fikk fin servering med skårne smørbrød, og rikelig med nydelige kaker til kaffen. Sent på kvelden fikk vi også forsyne oss fra et rikholdig dessertbord. Det var ikke antydning til fyll, og derfor var det så hyggelig og alle var i godt humør.

Når jeg tenker tilbake på hvor festlig og hyggelig vi hadde det, kan jeg ikke annet enn sammenlikne med forholdene slik som de er i dag. Jeg er virkelig glad for at jeg fikk vokse opp i en tid med musikk med innhold og mening. Da hadde alle melodier et forspill, noe som ikke forekommer på de "låtene", for ikke å si ulåtene, som serveres i dag. Jeg synes ikke det finnes verken mening eller innhold i disse såkalte "melodiene", og jeg kan godt forstå at

ungdommen ved siden av denne tomheten trenger kunstig stimulans for liksom å “more” seg.

Kristian Lieungh

Gårdshistorie inntil 1647

Vi fortsetter her gjennomgangen av professor Andreas Holmsens middelalder-historie for gardene i Sørums. Arbeidet ble utført under okkupasjonen med sikte på utgivelse av et tredje bind av bygdeboka.

Hønsi

Hadde normal vissøresats i 1577, og var sikkerlig én fullgård i gammelnorsk tid likesom da. På Hønsi må det nemlig ha bodd storfolk, for det er flere steder i Rødeboka nevnt at Gudrun på H. gav store jordegodsgaver til kirken (jfr. Vilberg). I 1444 er det også nevnt en Gudrun på gården, som blir titulert ”hustru”, så hun eller mannen hennes må ha vært av adel. Det er derfor all grunn til å tro at gården var udelt. Den gamle skylda er ukjent, men i nyere tid skyldte Hønsi 2 skpd tunge 3 bpd smør, d.v.s. omregnet 3 skpd tunge.

Eierforhold

I 1399 tilskiftet Gudrun Gulladotter sig 2 markebol i Hønsi fra sin (halv)bror Alf Kalsson mot 10 øyresbol i Fløgstad i Frogner og 6 øyresbol i en gård i Nes. De to markebolene må ha vært en enkelt arvepart, og enten nå hele gården ha vært på 4 eller 6 markebol, så er det klart at det alt sammen må ha tilhørt brukerætten. Slik var det i nyere tid også. 1616 er Even Yssi ført op som bygselherre, og i bondejordeboka fra 1615 ser vi at han eide tredjeparten av gården, mens hans stebarn hadde en annen tredjepart. Det vil si at hans forgjenger i ekteskapet må ha vært hovedarving til Hønsi og etter de gamle arveregler fått dobbelt så meget som en søster. Søsterlodden finner vi ikke igjen i jordeboka fra 1615, idet brukeren Rasmus Hønsi bare hadde 4 lpd tunge i gården - resten var kanskje pantsatt. Men i 1647 er brukeren Gudmund eier av hele skylda.

Tilføyd av Per Otto Asak:

I neste nummer av Sørums-Speilet vil Kristian Lieungh vise oss rundt i den gamle hovedbygningen på Melvold.

Even attgift med enka etter Olle Eriksen. Olle hadde bl.a. dattera Ingeborg, g.m. Gudmund, som siden overtok Hønsi.

Lunder

Var halvgård med normal vissøresats i 1577; men må helst ha vært to gårder i gammelnorsk tid, hvis vi kan stole på en påskrift på et brev fra 1384, hvor det står ”om 4 markebol i Lunde®”. Var hele Lunder på 4 markebol, må den nesten ha vært delt i en fullgård og en halvgård, hvorav bare den siste holdt sig efter Manddauen. At en fullgård på 4 markebol skulde bli redusert til halvgård, har vi nemlig ikke noen eksempler på ellers - det eneste som kunde forklare det var om det hadde gått et jordfall her som hadde tatt bort en større del av jorda på Lunder, så skylda måtte settes ned. I nyere tid var skylda bare 1 skpd tunge.

Eierforhold

I 1322 kjøpte Eirik Håvardsson 3 øyresbol i Lunder av adelsfruen Ragnhild Eiriksdatter. Så hører vi ikke noe om gården før den i 1384 blir betalt i bot til Jon Marteinson på Sudreim av Gulle Jonsson (trolig far til Gudrun Gulladotter på Hønsi - se der). Dermed blev Lunder Sudreimsgods, men et senere medlem av ætten må ha gitt den til prosten ved Mariakirken i Oslo, for i 1616 hørte den til ”Mariæ prostigods”. Det hadde da lenge vært et særskilt gods-len, som kongen lønnet fortjente statsfunksjonærer med. Det blev solgt av kongen i annen halvpart av 1600-tallet.

Størsrud

Vi har i gammelnorske kilder oppgitt 2 eiendomsparter på henholdsvis 5 og 6 øyresbol, men det ser ut som hovedeieren her mangler, slik at den samlede skylda må komme opp i over 16 øyresbol - d.v.s. over undergrensen for fullgårdene. Men om Størsrud var fullgård dengang, så hjalp det ikke på dens senere skjebne. Efter Mann-

dauen blev den nedlagt, og i 1577 optrer den som ødegård i skattemanntallet. Skylda var i 1624 2 riksort og 1 skilling, i 1647 7 ½ lpd tunge, som senere blev satt op til ½ skpd.

Eierforhold

Efter Rødeboka hadde Oslo bispestol 1 hefseldebol i gården og Sudreims prestebol 6 øyresbol. Den siste parten finner vi igjen i 1575 med den ynkelig reduserte skylda 1 skilling, men bispegodset er borte - noe en ofte ser eksempel på ved ødegårder som eierne ikke hadde umiddelbart opsyn med. I adelsjordeboka 1624 hører imidlertid hovedparten av Størsrud med bygselretten til "Grev Axels gods" (se Gjester), og det er da sannsynlig at det også i gammelnorsk tid var en privatmann som eide mest i gården. Størsrud tilhørte ennu 1647 Gierlof Nettelhorst, som hadde det i pant i 1624.

Andreas Holmsen

Gardshistorie for Løren og Hol

Her presenterer vi tredje og siste del av Thor Hexeberg's gardshistorie for Løren og Hol.

Hol

Navnet skulle bety noe i retning av en rundaktig høyde, og det kan jo passe bra, for tunet på Hol ligger på en slik høyde. Etter navnet å dømme skulle Hol være en meget gammel gard, men det ser faktisk ikke ut til å være tilfelle. I matrikkelen (jordregisteret) forekommer Hol som egen gard først i 1838. Men Holsbekken forekommer på et kart over Skeafallet i 1768, så det tyder på gammel bebyggelse.

Det gikk en gammel vei fra Løren til Hol, og den passerte Holsbekken litt nedenfor den nåværende brua. Veien gikk rett opp til Hol forbi den senere drengestua. Det fantes merker etter denne veien iallfall i 1930-årene, og brukarene litt nedenfor den nåværende Holsbrua var også synlige.

I folketellingen av 1801, som ble tatt opp 7 år etter Lørenfallet i 1794, opplyses det at Hol var en plass under Søndre Løren og at Kristian Larsen Søndre Løren bodde der i 1801. Da Peder Kristoffersen Falla og Jens Evensen får skjøte på hver sin Hol-gard i

1802, opplyses det tydelig at Hol omfattet en del av Søndre Løren. Det stemmer bra med opplysningene i matrikkelen av 1838 der det står at Hol har gammelt matrikkelnummer 189, som var nummeret til Søndre Løren.

Når Hol kalles "en plass", skulle det tyde på at det dreide seg om en husmannsplass, men vi kjenner ikke navnene på noen "husmenn" utenom den nevnte Kristian Larsen Løren, som er kalt husmann i 1801, men husmann i den vanlige betydningen var han ikke, for det var han som utstedte skjøte på begge Hol-eiendommene i 1802 til Peder Kristoffersen Falla og Jens Evensen.

Holsfallet eller Lørenfallet er nevnt som plass under Hol (13/2), men noen husmenn kjenner vi ikke navnene på. Stedet ble solgt omkring 1860 (se Holsfallet/Lørenfallet 13/15). Fra 1802 kjenner vi altså navnene på eierne av de to Hol-gardene.

Løpenr. 33a, senere g.nr. 13, br. nr. 1.

Peder Kristoffersen Falla fra Fet får skjøte på Hol og Søndre Løren i 1802 og 1810. Parten i Søndre Løren omfattet 1/8 del av hele eiendommen. Peder Kristoffersen døde i 1851, 73 år gammel. Han var gift med Helene Larsdatter Løren 1775-1868. Barn: Dorte, f. 1800, overtok Skeastua (15/6) sammen med sin søster Kjersti, Kristoffer, f. 1805, Gulbrand f. 1807, overtok Hol, Kjersti f. 1810, gift med enkemann Ole Hansen Løken i Fet, hun overtok Skeastua sammen med sin søster Dorte, Hans, f. 1814, gift med Kari Halvorsdatter Norum, Eli, gift med Lars Hansen Norum, og Berte, gift med Anders Olsen Asak. Peder Kristoffersen fikk skjøte på Skeastua i 1811 og 1815, men han fortsatte å bo på Hol.

I 1855 overdro Peder Kristoffersens enke, Helene, denne eiendommen til sin sønn Gulbrand Pedersen 1807-1877. I 1855 fikk han skjøte på en del av Søndre Løren som ble lagt til Hol. Gulbrand Pedersen var ugift, og i 1875 solgte han garden for 950 spdr. til sin søstersønn Lars Olsen. Gulbrand Pedersen hadde sikret seg godt da han solgte garden. Lars Olsen måtte underskrive en føderådskontrakt som var temmelig omfattende. Selgeren forbeholder seg gangkammeret og

dagligstue i fellesskap med kjøperen, samt fri adgang til kjøkken, kjeller, stabbur og klesloft. Videre skal selgeren ha ved "huggen og innbåren", samt god oppvartning. Han skal ha hest til kirke, slektninger og venner. Videre er det ramset opp en hel rekke naturalytelser, og til slutt det vanlige, at kjøperen skal sørge for en anstendig begravelse av selgeren. Bare to år senere, i 1877, døde Gulbrand Pedersen.

Den nye eieren av Hol ble altså Lars Olsen 1840-1926. Han var født på Løken i Fet og sønn av Ole Hansen Løken og Kjersti Pedersdatter Hol eller Skeastua. Lars Olsen var gift med Anne Hansdatter Borgen-eie 1837-1919 (hun var søster av Eli Hansen Hoel som bodde på Hol i mange år og senere flyttet til Lørenfallet). Lars Olsen kjøpte i 1878 også den andre Hol-garden, og dermed var disse gardene slått sammen.

Lars og Anne var barnløse, og de solgte Hol i 1911 og flyttet til Holstad i Lørenfallet (den eiendommen som Eli Hoel senere overtok) hvor de bodde til de døde.

Hol, g.nr. 13, br.nr. 2

Kristian Larsen utstedte i 1802 skjøte på den andre Hol-eiendommen som også omfattet en del av Søndre Løren til Jens Evensen, død 1858, 88 år gammel. Han var gift med Eli Pedersdatter Åsgård, død 1859, 75 år gammel. Av deres barn vet vi om Hans, f. 1805, Imbret, f. 1808, død som barn, Imbret, f. 1810 gift med Anne Dorteia Amundsdatter Grindbakken, Peder, f. 1814, overtok garden, Ole 1819-1903 gift med Kari Larsdatter Berg (da han giftet seg ble han kalt Ole Jensen Brånås). Han overtok Berg. I 1829 kjøpte Jens Evensen en part av Norum, kalt Sørenga, som fikk g.nr. 13, br.nr. 3.

Jens Evensen solgte eiendommen i 1855 til sin sønn Peder Jensen 1814-1864, gift med Anne Kari Larsdatter. Hun bodde på Hol da de giftet seg i 1857, men var født på Asak-eie. Barn: Betsy, f. 1857, Emilie, f. 1859, Karoline, f. 1862, Petra f. 1864 gift med Anton Laurits Arnesen Sagen fra Ullensaker.

Anne Larsdatter giftet seg igjen med

Hans Hansen f. 1842 på Norum. Han solgte garden i 1878 til Lars Olsen Hoel, og dermed var disse gardene slått sammen.

G.nr. 13, br.nr. 1, 2 og 3

Som nevnt foran solgte Lars Hoel garden i 1911. Den nye eieren ble Ole Egner 1873-1949 gift med Anna Egner 1871-1960. Barn: Magnhild 1895-1981, gift med Nicolai Bøe, Magnus 1901-1985 (se nedenfor), Hans 1903-1984, gift med Edel Eriksen, Albert 1905-1906, Albert 1907-1988, gift med Ragna Tveten, forpaktet Aurskog prestegård, Asbjørn f. 1910, gift med Gunvor Fossum, overtok Egner, Bjørg 1912-1995, gift med Johannes Dahl.

På Hol har Ole Egner bygd om hovedbygningen som opprinnelig var i en etasje. Videre har han bygd låve og stabbur. Hans sønn Asbjørn forpaktet Hol til Magnus overtok i 1947. Før Ole og Anna kom til Hol, bodde de i Setern. De beholdt farsgarden Egner, som Asbjørn overtok, dessuten eide de Nygård og altså Hol. Ole Egner bodde vesentlig på Egner hvor hans søster Anna, stelte, mens hans kone Anna bodde på Hol.

Som nevnt overtok Anna og Ole Egners sønn Magnus Egner garden i 1947. Magnus var født i 1901 og døde i 1985. Han var gift med Aslaug Haftun 1903-1994 fra Kongsvinger. Barn: Anna Karin (Ka) f. 1933, gift med Anders Grønnvik, og Ole-Kristian, som overtok garden. Magnus og Aslaug har bygd låve med fjøs og bygd om veslebygningen på garden.

I 1964 overtok Aslaug og Magnus' sønn Ole-Kristian Egner, født 1935, gift med Aslaug Sæther født 1937. Barn: Thor-Ole, f. 1957, ingeniør, arbeider med data, gift med Margrethe Hansen, Kjell, f. 1959, bilreperator, gift med Margrethe Hansen, Kjell f. 1959, bilreparatør, gift med Mari Aasgaard, overtok Åsgard, Anne Britt f. 1962, regnskapssekretær, Elin f. 1964, arbeider i Gjensidige, gift med Bård Vestmo, og Knut, f. 1969, ansatt hos Kodak, gift med Eva Aasgaard (søster til Mari). Aslaug og Ole-Kristian har bygd redskapsskjul, brutt opp 15 mål og planert og grøftet hele garden. De har sluttet med melkekuer og driver nå med korn

og kjøttproduksjon. Hol er nå på 175 mål innmark og ca. 150 mål skog.

Holsenga

Denne eiendommen består av mange parter, g.nr.13, br. nr. 4, 5, 6, 7 og 11, samt g.nr. 13, br.nr. 15 og g.nr. 14, br. nr. 22. Den eldste parten, 13/4, ble skylddelt i 1876 og 4 år senere skjøtet av Lars Hoel til Hans Pedersen Legvold f. 1814, gift med Kari Halvorsdatter fra Norum, f. 1816. De bodde på Løren før den kjøpte Holsenga.

I 1896 ble Holsenga solgt til Hans Kristian Olsen Lunder, f. 1858, gift med Betsy Emilie, f. 1859 på Åsgård. Han solgte Holsenga igjen allerede i 1898 til Ole Berntsen Døhli 1869-1937. Han var fra Eidsvoll og gift med Inga Walstad fra Nes 1872-1925. Barn: Sigurd 1894-1965, født i Amerika, gift med Olga Gjester på Vesleskea, Kristian, f. 1897, gift med Valborg fra Hadeland, Margit, f. 1899, gift med Sverre Hønsen, Valborg, f. 1902 gift med Bernt Sanner, overtok eiendommen, Ingeborg 1908-1978, og Reidar, f. 1916, gift med Karin Fjellstad.

Ole Døhli var i noen år i Amerika før han kjøpte Holsenga. Han solgte eiendommen i 1930 til sin svigersønn Bernt Sanner, f. 1888, gift med Valborg Døhli, f. 1902. Barn: Ingrid, f. 1924, gift med Hans Bråthen, Per, f. 1926 gift med Reidun Linderud. I Ole Døhli og Bernt Sanners tid bestod husene i Holsenga av en hovedbygning med kjøkken, kammers, stue og ett rom til i første etasje. Ovenpå var det ett rom og loft. Det er imidlertid ting som tyder på at iallfall hovedbygningen var eldre enn 1876. På kjøkkenet var det en peiskappe som fortalte at det opprinnelig hadde vært peis der før svart-ovnen ble satt inn. Det går også en tradisjon om at denne bygningen var flyttet fra et annet sted, uten at vi vet noe nærmere om dette. Uthusene var av tømmer og bestod iallfall av fjøs og stall, ganske små.

I 1934 ble det utstedt skjøte på g.nr. 13, br.nr. 4,5,6 og 7 til Karl Th. Hexeberg 1881-1945 gift med Ester Reinholtsen 1900-1959. Barn: Thor, 1924-2001, lektor, gift med Ingeborg (Tulla) Sagen, Rolf 1928-1942.

Hexeberg var bestyrer ved Sørums meieri i 26 år. Han kjøpte senere noen flere parter av g.nr. 13 og en skogpart 14/22 slik at eien-dommen tilsammen utgjorde 120-130 mål innmark og omtrent like mye skog. Midt i 1930-årene bygde han ny driftsbygning i Holsenga og noen år senere ny hovedbygning. De gamle uthusene ble revet, men ikke gamlestua.

I 1947 solgte Ester Hexeberg eiendommen til Anders Schau som var fra Rånåsfoss. Hans kone het Jenny, og hun var fra Nannestad. De fikk en sønn som het Tore. Anders Schau makeskiftet garden i 1950 med en villa på Lofthus.

Den nye eieren av Holsenga ble Omar Olsen 1893-1961, fra Oslo. Hans kone het Marit Larsen 1894-1957, også fra Oslo. Barn: Marit, f. 1920, se nedenfor.

I 1954 overlot Omar Olsen garden til sin datter og svigersønnen Martin Sandbråten, født 1919, gift med Marit Olsen, f. 1920. Barn: Håkon, f. 1943, overtok garden (se nedenfor), Trond, f. 1945, byggmester, gift med Hildegund Øyen, Ingar, f. 1951, bilselger og gardbruker i Rælingen, gift med Åshild Uller. Martin Sandbråten forpaktet nabogarden Huseby i 25 år. Han drev inntil for noen år siden ganske stort med travrehester. Martin og Marit Sandbråten har solgt fra ca. 120 mål til kommunen. Den jorda er nå blitt hustomter.

I 1975 overtok deres sønn Håkon Sandbråten f. 1943, oberst i luftforsvaret, gift med sykepleier Anne Marie Dalslåen fra Selbu, f. 1945. Barn: Marit, sykepleierstudent, f. 1971, samboer med Inge Rasmussen, Bjørn, f. 1973, utdanner seg til tømrer, samboer med Renee Høyesen. Håkon Sandbråten har revet den opprinnelig hovedbygningen, "Gamlestua", i Holsenga. Garden er nå på 118 mål totalt hvorav 50 mål er i bruk. Driften er lagt om til kornproduksjon.

Falkrok

Denne eiendommen har gått under flere navn, bl.a. Løren med Hol da Thorvald Refsum kjøpte den i 1905. Senere ble eiendommen kalt Posthusgården fordi hovedbygningen, en stor, hvit bygning, rommet Sørums poståpneri

før det ble flyttet til Samvirkelaget. Eiendommen lå like ovenfor Sørums meieri. Uthusene bestod iallfall av låve, fjøs og stall. Nå er alle disse husene revet. I folketellingen av 1900 er denne eiendommen kalt "Bageriet", og vi vet at det i 1891 og i 1900 bodde en baker der som het Gustav Sørli, f. 1845 i Kristiania. Ellers finner vi i 1900 en enkefru Heyerdahl, og en hjulmaker som het Ole Evensen i dette huset.

Eiendommen består av en rekke bruksnummer, bl.a. g.nr. 13, br.nr. 8,9,10,11,12 og 13. Den ble solgt i bitevis etter skylddelinger, og det første skjøtet er utstedt i 1877 til Peter Kristiansen, f. 1835 i Spydeberg, gift med Inge Marie Halvorsdatter f. 1819. De fikk visst ingen barn. Peter Kristiansen er kalt frihandler, senere snekker, og han bodde iallfall på denne eiendommen i 1875 og i 1891.

Han solgte eiendommen i 1890 til Ole Olsen Aasgaard, men han er ikke å finne i folketellingene fra 1891 og 1900. Senere eiere har vært S.A. Svendsen, som i 1903 skjøtet eiendommen til Daniel Kokk f. 1858 i Lebesby. Hans kone het Betsy og var født i 1866 i Bindalen. I Holsenga var det et jorde som het Kokk-jordet som må være oppkalt etter Daniel Kokk.

Han solgte eiendommen allerede i 1905 til Thorvald Refsum på Løren, som igjen solgte til Laurits Myrvold. Så gikk garden på handel noen år til det i 1935 ble utstedt skjøte til Karl Th. Hexeberrg som slo denne eiendommen sammen med Holsenga.

Holsfallet/Lørenfallet, g.nr. 13, br.nr. 15

Dette var opprinnelig en plass under Hol 13/2. Plassen ble solgt omkring 1860 (skjøte 1864) til Nils Fredriksen 1820-1891. Han var fra Ålgårdsbråten, en plass som lå mot Smedsrud og som i 1880-årene ble solgt til Smedsrud. Nils var gift med Berte Gulbrandsdatter, f. 1825. Hun bodde i Østbingen da de giftet seg, men var fra Ringsaker. Berte ble temmelig gammel, og hun levde ennå i 1910. Det var vel hun som gikk under navnet Berte Fallet. Nils Fredriksen er i folketellingene kalt hjulmaker og smed. Av hans og Bertes barn vet vi om Johanne f. 1854 (se nedenfor), Matea f. 1860, gift med Johan Larsen fra

Ullensaker, Fredrik f. 1862, Gunda f. 1866, gift med Peter Nicolai Svabe, Moss, og Hans 1870-1890.

Arvingene etter Berte skjøtet eiendommen i 1917 til hennes datter Johanne Nilsen, f. 1854. Hun solgte i 1920 til Sigurd O. Gjester f. 1891, som var kjøpmann. Han solgte (skjøte 1927) til Randine Myrvold, gift med Laurits Myrvold. De fikk visst ingen barn. I skjøtet er også medregnet en skogpart på ca. 20 mål, Skoglund, (14/22) som Laurits Myrvold fikk skjøte på. I 1936 solgte Randine Myrvold eiendommen til Karl Th. Hexeberg, som slo denne eiendommen sammen med Holsenga, g.nr. 13, br.nr.4 osv. Se ellers under Holsenga.

Holsenga og Granlund, br.nr. 17 og 19

Dette er en eiendom som ligger helt ned til veien gjennom Lørenfallet. Lars Olsen Hoel solgte i 1904 Holstad til H.O.Böhler, poståpneren, som igjen solgte eiendommen tilbake til Lars Hoel. Granlund (13/19) hadde Lars Hoel holdt igjen da han solgte Hol.

I 1918 og 1921 kjøpte Eli Hansen Hoel disse parsellene. Hun var født på Borgen-eie i 1851 og døde i Fallet i 1941. Eli var søster av Lars Hoels kone, Anne, og bodde i mange år på Hol. Eli Hoel, som vi kalte henne, var en kjent skikkelse i Fallet som ofte var å se sittende på trappa. I 1941 utstedte skifteretten i Eli Hoels bo skjøte på denne eiendommen til Ole Egner (Vølner), som flyttet hit.

Andre boplasser under Løren før 1890

Holsfallet eller Lørenfallet er nevnt som plass under en av Hol-gardene (13/2), men noen husmenn kjenner vi ikke navnene på. Under Løren er nevnt et sted som het Lørenhaugen. Her bodde i 1865 Hans Jakobsen som i folketellingen er kalt "innerst", dvs, leieboer, og fattiglem. Han var 78 år i 1865. Hans kone het Dorte Kristensdatter og var 80 år. Det bodde tre til i samme huset.

I det som i folketellingen 1865 kalles Lørenfallet bodde Peter Kristiansen, frihandler, født i Spydeberg. Han finner vi igjen på den eiendommen som het Fallkrok.

I 1875 er nevnt et sted som het Lille Løren. Der bodde en som het Jakob Enge-

bretsen, f. 1836. Hans kone het Matea Halvorsdatter, f. 1844. Av deres barn vet vi om Elisa Marie, f. 1866 og Johan f. 1874. Jakob er i folketellingen kalt dagarbeider og husmann uten jord. Ingen av disse stedene er nevnt i folketellingen av 1891.

Thor Hexeberg

Slekt i Sørums

Fra Jørgen Stokken har vi fått følgende forespørsel:

Min hustru har sin farfar som er født i Sørums, og er interessert i å finne opplysninger om: Bernt Gulbrandsen Sørums, født på Sørums 21.01.1857. Finnes det bøker om gamle slekter i Sørums kommune?

Bygdebokredaktør Jan Erik Horgen gir oss følgende informasjon:

Bernt Gulbrandsen er yngste sønn av Gulbrand Olsen Sørums og Berthe Maria Hansdatter Smedsrud. De to giftet seg 17. juni 1845, og han var da 24, hun 26 år gammel. De to brukte den ene Sørums-garden midt på 1800-tallet. De fikk barna Maren Betzy, født 01.03.1846; Sina, født 26.07.1847; Ole, født 13.04.1849; Anne, født 30.12.1850; Hans, født 29.03.1854 og altså Bernt, født 21.01.1857.

Jeg har ikke fulgt familien videre, men ser av kirkebøkene at Bernt ble konfirmert fra Sørums i 1872. Han er imidlertid ikke viet i Sørums. Kanskje Stokken kan hjelpe til med opplysninger om hans ektefelle og hvor han ble boende?

Når det gjelder opplysning om bøker om gamle slekter i Sørums, er det utgitt noen: Selv arbeider jeg med utgivelsen av nærings- og bosettingshistorien for Sørums som er planlagt utgitt i fem bind. Sørums-gardene vil komme i bind 2, som er planlagt utgitt i 2005.

Jan Erik Horgen

Artikler fra Blaker og Sørums historielag
Redigeres av Svein Sandnes.
Returadresse: Svein Sandnes
Postboks 2, 1927 RÅNÅSFOSS

B

Vandring til bygdeborgen

Farshatten torsdag 23. mai

På den varmeste dagen hittil i år startet 12 turvandrere fra Stampetjern denne torsdagskvelden i slutten av mai. Turens mål var Farshatten. Terrenget i dette området av Sørums er svært kupert; stien går til dels på tvers av bergstrukturen. Vi stoppet opp og studerte dette opprevne terrenget. Alle svakhetssonene ligger som parallelle grøfter i nord-sør retning. Bevegelse langs sprekkesoner har knust grunnfjellet i blokker som isen senere har transportert bort.

Bygdeborgen ble ofte bygd på vanskelig tilgjengelige åser og berg. Farshatten ligger med stupbratte sider mot øst, syd og vest, med høydeforsskjeller helt opp mot 80 m. Der naturens brattheng ikke alene var nok, har borgen vært forsterket med steinmurer, som også kan ha vært forsynt med palisader. Farshatten er en av Sørums tre registrerte bygdeborgen. Vi kom opp til Farshatten fra nordvest, og kløv over den utraste og mosegrodde steinmuren som ble bygd for å hindre angripere å komme inn i borgen. Dette har nok også vært adkomstveien for grendelaget som brukte borgen for å beskytte seg - og kanskje buskapen - mot krigerske folkegrupper i folkevandrings-tiden, perioden fra ca. 200 – ca. 550 e.Kr.

Utsikten er flott mot sør over mot Stampetjern med Rælingen bakenfor, og noe lenger vest Strømmen og Nittedal. På toppen satte vi oss ned med kaffe mens guiden fortalte om bygdeborgen og Farshatten. Vel nede igjen ved Stampetjern, tok vi farvel med den kneisende fjellformasjonen på den andre siden av vannet.

Dag Nordsveen
